

บทความ

เรื่อง "จีนกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ภายใต้แผนพัฒนาเส้นทางสายไหมใหม่"

เส้นทางสายไหม คือเส้นทางทางการค้าและการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ที่เคยได้เชื่อมโยงภูมิภาคต่างๆ เข้าด้วยกันมาตั้งแต่อดีต ปัจจุบันภายใต้การบริหารประเทศของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ได้มีแผนพัฒนา "เส้นทางสายไหมใหม่" ภายใต้ศตวรรษที่ ๒๑ ขึ้นเพื่อกระชับความสัมพันธ์และพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศอีกครั้ง โดยนโยบายเส้นทางสายไหมใหม่ ศตวรรษที่ ๒๑ (The New Silk Road) มีแนวคิดยุทธศาสตร์คือ "One belt One Road" policy (หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง) นับเป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญของจีนในปัจจุบัน ครอบคลุมการพัฒนาและสร้างเส้นทางคมนาคม ๒ เส้นทาง ได้แก่ ๑) Silk Road Economic Belt ซึ่งเป็นเส้นทางสายไหมทางเศรษฐกิจทางบก มีลักษณะคล้ายแถบเส้นเข็มขัดที่เชื่อมโยงจากฝั่งตะวันตกของจีน ผ่านเอเชียกลาง เอเชียตะวันตก (รัสเซีย) และไปสุดที่ยุโรป (ออสเตรีย) และ ๒) 21st Century Maritime Silk Road ซึ่งเป็นเส้นทางสายไหมทางทะเล คือเส้นทางที่เชื่อมโยงจากท่าเรือทางตอนใต้ของจีน ผ่านภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้ ตะวันออกกลาง แอฟริกาตะวันออก และไปสุดที่ยุโรป (เบลเยียม) ซึ่งเส้นทางสายไหมทางทะเล Maritime Silk Road ถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการขยายผลประโยชน์ระหว่างจีนกับประเทศต่าง ๆ ครอบคลุมหลายภูมิภาค โดยเฉพาะอาเซียน และอาจกลายเป็นเส้นทางที่เอื้อประโยชน์ต่อการค้าและการลงทุนมากที่สุดอีกเส้นทางหนึ่งในอนาคต

แนวคิดของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ภายใต้แผนพัฒนา "21st Century Maritime Silk Road "และอาเซียน

ประเทศจีนมีนโยบายเส้นทางสายไหมมาตั้งแต่ยุคโบราณ เมื่อ ๒ พันปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นเส้นทางการค้าทางทะเลครอบคลุมทวีปเอเชีย ยุโรป และแอฟริกา ปัจจุบันภายใต้การบริหารประเทศของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ได้มีแผนพัฒนา "21st Century Maritime Silk Road " ขึ้นเพื่อกระชับความสัมพันธ์และพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก ทั้งนี้ แนวคิดเพื่อการพัฒนาเส้นทาง 21st Century Maritime Silk Road ระหว่างจีนและอาเซียน ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ประกอบด้วย

๑) **ผลักดันการเชื่อมโยงระบบโครงสร้างพื้นฐานในภูมิภาค** ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาค โดยหากอาเซียนมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานก็จะส่งผลให้ต้นทุนการขนส่งลดลง และการไปมาหาสู่ระหว่างกันสะดวกมากยิ่งขึ้น ซึ่งจีนในฐานะประเทศที่มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีความยินดีที่จะช่วยภูมิภาคอาเซียนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระหว่างกัน

๒) **กระชับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ** ปัจจุบันเขตการค้าเสรีอาเซียน - จีน ถือเป็นเขตการค้าเสรีที่ใหญ่ที่สุดในโลก โดยจีนเป็นคู่ค้าอันดับ ๑ ของอาเซียน (มีมูลค่าทางการค้าเพิ่มขึ้น ๕ เท่า และมีมูลค่าการลงทุนเพิ่มขึ้น ๓ เท่า ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา) และนับเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยรองจากอาเซียน ซึ่งเห็นว่าเป้าหมายมูลค่าการค้าระหว่างอาเซียนและจีนจะสูงถึง ๑ ล้านล้านเหรียญสหรัฐภายในปี ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐) และมีมูลค่าการลงทุนสูงกว่า ๑ แสนล้านเหรียญสหรัฐ (ปี ๒๕๕๗ มีมูลค่า ๑ แสนล้านเหรียญสหรัฐ) โดยเฉพาะด้านการลงทุนนั้น อาเซียนและจีนยังมีศักยภาพที่จะขยายมูลค่าการลงทุนระหว่างกันได้อีกมาก และปัจจุบันจีนมีโครงการขนาดใหญ่จำนวนมากเพื่อกระตุ้นการขยายมูลค่าการลงทุนระหว่างกัน

๓) **พัฒนาเงินทุนระหว่างอาเซียนและจีน** ปัจจุบันอาเซียนมีความต้องการเงินทุนเพื่อการพัฒนาสูงถึง ๖ แสนล้านเหรียญสหรัฐ ดังนั้น จีนจึงมีนโยบายจัดตั้งธนาคาร Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB) เพื่อปล่อยเงินกู้แก่ประเทศอาเซียนในอัตราดอกเบี้ยต่ำจำนวน ๑ หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ รวมถึงมีการระดมเงินทุนระยะที่ ๒ ของกองทุนความร่วมมือด้านการลงทุนจีน-อาเซียนมูลค่า ๓ พันล้านเหรียญสหรัฐ และจัดเงินกู้สำหรับก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวกขั้นพื้นฐาน ๑ หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ เพื่อการพัฒนาดังกล่าว นอกจากนี้ ยังมีกองทุนสำหรับการพัฒนาเส้นทางสายไหมใหม่ ศตวรรษที่ ๒๑ อีกจำนวน ๔ หมื่นล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวจะมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการจ้างงานระหว่างกันในภูมิภาค โดยคาดว่าทุก ๑,๐๐๐ ล้านเหรียญสหรัฐ จะก่อให้เกิดการจ้างงานคน ๑.๘ หมื่นคน รวมทั้งโครงการจะมีอัตราการจ้างงานมากกว่า ๗.๒ แสนคน นอกจากนี้ ยังรวมถึงการส่งเสริมการใช้สกุลเงินหยวนในการดำเนินธุรกรรมระหว่างอาเซียนและจีนในอนาคต และ

๔) **กระชับความสัมพันธ์ฉันมิตรระหว่างจีนและอาเซียน** ซึ่งเป็นการสนับสนุนภาคประชาชน อาทิ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การศึกษา และการท่องเที่ยว โดยปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวจีนเดินทางมาท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สำหรับประเทศไทยในปี ๒๕๕๗ มีนักท่องเที่ยวจีนเดินทางมาประเทศไทยสูงถึงประมาณ ๔.๒ ล้านคน และคาดว่าปี ๒๕๕๘ จะมีนักท่องเที่ยวสูงถึง ๕ ล้านคน โดยเฉพาะช่วงเทศกาลตรุษจีน ซึ่งเห็นว่าประเทศไทยควรมีนโยบายเพื่อรองรับปริมาณนักท่องเที่ยวจีนที่นับวันจะหลั่งไหลเข้ามาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อาทิ ระบบการออกวีซ่า (Visa on Arrival) ที่สนามบินสุวรรณภูมิที่นักท่องเที่ยวจีนเห็นว่าใช้เวลา ๓ - ๕ ชม. นั้นนานเกินไป รวมถึงการเตรียมความพร้อมของจำนวนมัคคุเทศก์ที่มีความสามารถด้านภาษาจีน ซึ่งหากไม่เพียงพออาจก่อให้เกิดปัญหาไกด์เถื่อนตามมา เป็นต้น

ทั้งนี้ ปัจจัยการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานนั้น จะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจของภูมิภาค สำหรับด้านความร่วมมือระหว่างจีนกับไทยในปีที่ผ่านมา ได้มีการลงนามความร่วมมือก่อสร้างทางรถไฟระหว่างกันแล้ว โดยโครงการดังกล่าวจะเริ่มดำเนินการในปี ๒๕๕๘ นี้ รวมถึงทางจีนพร้อมที่จะให้การสนับสนุนการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมระหว่าง ๒ ข้างทางรถไฟ เพื่อผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางของการคมนาคมในภูมิภาคต่อไป

ความสำคัญของเส้นทาง Silk Road Economic Belt

ความสำคัญของ “Silk Road Economic Belt” หมายถึง การเป็นเส้นทางการค้า เส้นทางวัฒนธรรม และเส้นทางเชื่อมโยงสัมพันธ์ไมตรีทางการทูต ทั้งนี้ เหตุผลที่ประธานาธิบดีสีจิ้นผิงเลือกใช้คำว่า “Silk Road Economic Belt” นั้น ก็เพื่อใช้เป็น Soft Power เสริมสร้างภาพลักษณ์ในเชิงบวกให้กับประเทศจีน อีกทั้งเห็นว่าประเทศจีนและอาเซียนมี Common Destiny และจะร่วมกันสร้าง community ขึ้น โดยยุทธศาสตร์ Silk Road นั้นคือยุทธศาสตร์ที่ครอบคลุม ๒ มหาสมุทร ทั้งทางบกและทางทะเล ตั้งแต่ภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกกลาง และยุโรป ซึ่งรัฐบาลจีนได้ให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์ Silk Road โดยนำมาเป็นวาระแห่งชาติในการประชุมพรรคคอมมิวนิสต์จีน

แนวคิดยุทธศาสตร์ “One Belt One Road” เป็นยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา และการสร้างเส้นทางคมนาคม ๒ เส้นได้แก่ ๑) Silk Road Economic Belt และ ๒) 21st Century Maritime Silk Road ซึ่งประธานาธิบดีได้ให้ความสำคัญกับ Maritime Silk Road และเห็นว่า ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือหนึ่งในเขตสำคัญของ Maritime Silk Road ซึ่งจีนพร้อมที่จะเพิ่มความร่วมมือทางทะเลกับอาเซียน โดยการตั้งกองทุนความร่วมมือทางทะเล (China-ASEAN Maritime Cooperation Fund) เป็นจำนวนเงิน ๓,๐๐๐ ล้านหยวน รวมถึงการจัดตั้งกองทุน Silk Road Fund มูลค่า ๔๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้ง Asian Infrastructure Investment Bank (AIIB) โดยมีเงินสนับสนุน ๕๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่ง AIIB จะเป็นธนาคารภูมิภาคแห่งใหม่เทียบเท่ากับธนาคาร Asian Development Bank (ADB) ที่ริเริ่มโดยญี่ปุ่น

ทั้งนี้ เส้นทางสายไหมทั้งสองเส้นทาง จะช่วยให้จีนและอาเซียนเข้าสู่สิบปีแห่งยุคเพชร (Diamond Decade) หลังจากทศวรรษที่ผ่านมาถือเป็นยุค Golden decade ซึ่งทางรัฐบาลจีนมีนโยบายที่สำคัญ ได้แก่ กรอบความร่วมมือ ๒+๗ ซึ่งประกอบด้วย "๒" ประเด็นเป้าหมายหลัก คือ ๑) การเพิ่มความเชื่อมั่นเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ร่วมกัน (Strategic mutual trust) เพื่อเร่งพัฒนาความสัมพันธ์เพื่อนบ้านที่ดี (Good neighborly friendship) และ ๒) การพัฒนาทางเศรษฐกิจและการขยายผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual benefit) และความร่วมมือในอีก "๗" ด้าน ได้แก่ ๑) การเจรจาเพื่อลงนามจัดทำสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศฉันทมิตร ๒) การยกระดับความตกลงการค้า

เสรีอาเซียน-จีน (ASEAN-China FTA) ๓) การเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม ๔) การส่งเสริมความร่วมมือทางการเงินและการป้องกันความเสี่ยงในภูมิภาค ๕) ความร่วมมือทางทะเล (21st Century Maritime Silk Road) ๖) ความร่วมมือด้านความมั่นคงและทหาร และ ๗) ความร่วมมือด้านการแลกเปลี่ยนบุคคลและวัฒนธรรม

อย่างไรก็ตาม สำหรับประเทศไทย ควรพิจารณาอย่างรอบคอบว่า ปัจจุบันจีนใช้นโยบายเส้นทางสายไหมใหม่เพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายได้อย่างแท้จริง และมีวงเงินในการพัฒนาร่วมกันเท่าใด โดยแผนพัฒนาเส้นทางสายไหมใหม่นั้น อาจไม่ใช่เป็นเพียงแค่ FTA ทั่วไป แต่ครอบคลุมหลายมิติ ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งนโยบายเส้นทางสายไหมอาจเป็นโครงการสำคัญ ที่รัฐบาลจีนใช้กลยุทธ์แบบ win-win เพื่อผลักดันให้จีนขึ้นเป็นมหาอำนาจเบอร์หนึ่งของโลกในอนาคตก็เป็นได้

รูปแบบใหม่การพัฒนาทางเศรษฐกิจของจีน

“รูปแบบใหม่ของการพัฒนาทางเศรษฐกิจของจีน” คือการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในระยะยาว โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาเศรษฐกิจในเชิง “คุณภาพ” ซึ่งเน้นการชะลอการเติบโตด้านเศรษฐกิจ (จากเติบโตร้อยละ ๑๑.๗ ระหว่างปี ๒๕๕๑-๕๔ เป็นร้อยละ ๗.๔ ในปี ๒๕๕๘) ควบคู่ไปกับการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจในขณะเดียวกัน อาทิ การหันไปพึ่งพาการบริโภคภายในประเทศมากขึ้น การมุ่งเน้นการพัฒนาธุรกิจบริการ การลดช่องว่างและความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองกับชนบท และการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นต้น

ทั้งนี้ ปัจจุบันต้นทุนการผลิตในประเทศจีนนั้นไม่ได้ต่ำเหมือนในอดีต แต่นักลงทุนยังคงเข้าไปลงทุนอย่างต่อเนื่อง โดยผู้ประกอบการจีนให้ความสำคัญกับคุณภาพมากกว่าปริมาณ อีกทั้งในอดีตนั้น การพัฒนาของจีนมุ่งไปที่ผลประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย แต่ในอนาคตนั้นจะต้องเกิดความรับผิดชอบร่วมกันของทุกประเทศที่อยู่ตามเส้นทางสายไหมด้วย โดยแนวโน้มการลงทุนในปัจจุบันจะเปลี่ยนจากการลงทุนธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ เป็นการลงทุนเพื่อขยายโครงสร้างพื้นฐาน ธุรกิจบริการ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ ปัจจุบันจีนต้องการสร้างความร่วมมือทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวกับไทย โดยเฉพาะเมืองทางชายฝั่งทะเลของจีน เช่น เมือง Yulin ณฑลกวางสีที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นเขตพิเศษทางการท่องเที่ยวระหว่างไทยและจีน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมของจีนกับไทยในอนาคต รวมถึงเป็นการผลักดันให้นักท่องเที่ยวจีนเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น

การเป็นมหาอำนาจโดยสมบูรณ์ของจีน ในศตวรรษที่ ๒๑ - The Cultural Silk Road

การเป็นมหาอำนาจโดยสมบูรณ์ของจีนในศตวรรษที่ ๒๑ นั้น มีปัจจัยในการเป็นมหาอำนาจ ๓ ประการคือ พลังอำนาจทางเศรษฐกิจ พลังอำนาจทางความมั่นคง (การทหาร) และความยอมรับในวัฒนธรรม ซึ่งปัจจุบันจีนมีพลังอำนาจทางเศรษฐกิจและทางความมั่นคงอย่างสมบูรณ์แล้ว หากแต่เพียงความยอมรับในวัฒนธรรมจีนเท่านั้น ดังนั้น จีนจึงได้ดำเนินยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นมหาอำนาจทางวัฒนธรรมผ่านการจัดตั้งสถาบันขงจื้อ (Confucius Institute) ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกขึ้นเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรม สร้างความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ และสร้างความเข้าใจในความเป็นจีน ซึ่งเป้าหมายสำคัญของสถาบันขงจื้อ คือการสร้างค่านิยมในทุกอย่างที่เป็นจีน สร้างความยอมรับทางวัฒนธรรมจีน แผลขยายอิทธิพลและพลังอำนาจของจีน และก้าวเข้าสู่การเป็นมหาอำนาจทางวัฒนธรรมในศตวรรษที่ ๒๑

ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ

๑) เส้นทางสายไหมใหม่ โดยเฉพาะเส้นทางสายไหมทางทะเล ถือเป็นเครื่องมือทางยุทธศาสตร์ครอบคลุมทุกด้าน ไทยจึงควรใช้โอกาสนี้เร่งผลักดันโครงการต่างๆ ที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองประเทศ อาทิ การอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน การท่องเที่ยว และวัฒนธรรมตามแนวเส้นทางสายไหมทางทะเล รวมถึง

ผลักดันให้เกิดความเชื่อมโยงกับกรอบความร่วมมืออื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่อง อาทิ กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจรอบอ่าวเป่ยปู้ หรืออ่าวตังเกี๋ย (Pan-Beibu Gulf Economic Cooperation: PBG) เป็นต้น

๒) จีนควรมีความชัดเจนและมีมาตรการที่เป็นรูปธรรมในการผลักดันแนวคิด Maritime Silk Road ให้เกิดขึ้นได้จริง รวมถึงประสานความสัมพันธ์อย่างจริงจังกับประเทศตามแนวเส้นทางพัฒนา โดยเฉพาะอาเซียน เนื่องจากปัจจุบันยังมีความกังวลจากบางประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะเวียดนามและฟิลิปปินส์ในการยอมรับและให้การสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว เนื่องจากเกรงว่านโยบายของจีนอาจส่งผลกระทบต่อการค้าเสรีของสองประเทศได้ ซึ่งปัจจุบันทั้ง ๒ ประเทศกำลังมีกรณีพิพาทกับจีนเรื่องเขตแดนในหมู่เกาะทะเลจีนใต้ ได้แก่ กรณีพิพาทเหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์ และพาราเซล หรือหมู่เกาะซีซา ระหว่างจีนและเวียดนาม และกรณีพิพาทเหนือหมู่เกาะหวงหยาน หรือแนวปะการังที่สการ์บอโรฟและแมคเคลล์ฟิลด์แบงก์ ระหว่างจีนและฟิลิปปินส์

ที่มา: การเสวนานุกรมความรู้ ครั้งที่ ๕ เรื่อง "จีนกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ภายใต้แผนพัฒนาเส้นทางสายไหมใหม่" โดยธนาคารกรุงเทพ เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ณ อาคารสำนักงานใหญ่ ธนาคารกรุงเทพ

ส่วนเอเชียตะวันออก
สำนักเอเชีย แอฟริกา และยุโรปตะวันออก
กรกฎาคม ๒๕๕๘